

Gemeente Winsum
t.a.v. [REDACTED]
Postbus 10
9950 AA Winsum

hoge der a 5
9712 ac groningen
telefoon (050) 312 65 45
email: archeologie@libau.nl

groningen 17 april 2018
onderwerp Beoordeling rapport Kortsluiting Onderdendamsterweg
kenmerk 18.81061
behandelaar [REDACTED]

Geachte [REDACTED]

Naar aanleiding van uw verzoek stuur ik u de beoordeling van het rapport 'Archeologisch bureau- en booronderzoek kortsluiting N361 te Winsum, gemeente Winsum (GR).', MUG-publicatie 2018-25.

Inleiding

In opdracht van BügelHajema Adviseurs heeft MUG Ingenieursbureau, afdeling archeologie een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd voor een tracé tussen de Onderdendamsterweg in het oosten en de N361 in het westen. Dit in verband met het voornemen van de gemeente Winsum om hier een verbindingsweg aan te leggen.

Onderzoek

Zowel het bureauonderzoek als het booronderzoek is uitgevoerd in maart 2018. In het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van aardkundige, archeologische en historische informatie en is aandacht besteed aan het gemeentelijk archeologiebeleid.

Vervolgens is in het plangebied een raai van zeventien boringen uitgevoerd met een tussenafstand van 50 m. De boringen zijn uitgevoerd met een edelmanboor (7 cm) en een guts (3 cm) tot minimaal 2 m onder maaiveld, en plaatselijk tot 3 m vanwege de kans op pleistocene afzettingen. De boringen zijn ingemeten, beschreven en doorzocht op het voorkomen van archeologische indicatoren. Ook is waar mogelijk een oppervlaktekartering uitgevoerd.

Resultaten

De bodem bestaat uit een kleipakket en zandlagen typerend voor een kweldergebied met oeverwallen en geulvullingen. De bouwvoor heeft een dikte van 20 tot 50 cm. In het tracé is een zone met oeverwalafzettingen aangetroffen, op circa 40 cm tot 100 cm -mv, waarop bewoning mogelijk was. Elders zijn fosfaatvlekken (rond 1,15-140 cm -mv) waargenomen en is een steen of scherf geraakt (op 1,95 -mv). In drie boringen zijn puinhoudende lagen aanwezig, deze liggen in een oud wegtracé. Verder heeft zich in de nabijheid een galgenveldje bevonden, dit is echter niet of nauwelijks met booronderzoek aan te tonen.

Conclusies

De bodemopbouw is intact en typerend voor een kweldergebied. Pleistocene afzettingen zijn hier niet binnen 3 m onder maaiveld aanwezig. In twee zones zijn aanwijzingen voor bewoning of gunstige omstandigheden daarvoor aangetroffen wat betreft de ijzertijd of Romeinse tijd. In een derde zone bestaan aanwijzingen voor menselijke activiteit in de middeleeuwen en/of nieuwe tijd. Bovendien is rekening te houden met een galgenveld nabij de knik in het Temmaar.

Aanbevelingen van het onderzoeksbureau

MUG Ingenieursbureau beveelt aan om:

- in de zone van boringen 5 t/m 7 (voorwerp en fosfaatvlekken) en de boringen 9 en 10 (oeverwal) een karterend booronderzoek uit te laten voeren;

- in de zone van boringen 11 t/m 13 proefsleuvenonderzoek te doen vanwege de kans op een galgenveld;
- in de zone van boringen 15 t/m 17 proefsleuvenonderzoek te doen naar de aard van de puinverhardingen.

Beoordeling rapportage

Het booronderzoek is goed en zorgvuldig uitgevoerd. De rapportage is zorgvuldig opgesteld. Desondanks heeft Libau enkele opmerkingen bij het rapport.

- In paragraaf 1.6 is de oude beleidsadvieskaart van de gemeente Winsum opgenomen. Inmiddels is een vernieuwde versie beschikbaar.
- In paragraaf 2.4 zijn geen AMK-nummers opgenomen maar vondstlocatienummers. In Ranum ligt AMK-terrein 1188 en in Obergum ligt AMK-terrein 6747. Voor zowel AMK-terreinen als vondstlocaties is beperkt aanvullende informatie te vinden in ARCHIS.
- De mogelijke ligging van het galgenveld (waarschijnlijk betrof het één galg) blijft enigszins onduidelijk in het rapport. In het booronderzoek blijkt dat wordt uitgegaan wordt van de zone van de boringen 11 t/m 13, ten noorden van de knik in het Temmaar. Echter uit online beschikbare informatie van dhr. Tersteeg (winsum.nieuws.nl) blijkt de vermoedelijke locatie van de galg zich aan de (toenmalige) weg in de bocht van het Temmaar te bevinden. Dit is o.i. ten zuidoosten van de "oksel" van het Temmaar. Deze locatie heeft bovendien oudtijds het voordeel gehad dat deze zowel over land als over water goed te bereiken was (de zone van boring 11 t/m 13 was over land beduidend minder goed te bereiken). Dit houdt in dat de galg ten westen van boring 15 te verwachten is. In hoeverre hier ruimte was voor het begraven van gehangenen is onduidelijk. Wel is er zeker rekening mee te houden dat gehangenen in de nabijheid van de galg werden begraven.
- Uit het bovenstaande punt volgt dat archeologisch vervolgonderzoek in de zone van boring 11 t/m 13 niet nodig is, omdat de galg juist aan de zuidzijde van het Temmaar wordt verwacht (tussen Temmaar en boring 15). Het verdient aanbeveling de locatie verder met dhr. Tersteeg te verifiëren.
- De boringen 15 t/m 17 liggen alle ter plaatse van een oude weg. Alleen in boring 17 heeft MUG de aanwezige puinlagen aan het voorkomen van de oude weg gekoppeld. In boring 15 en 16 kan dit, ondanks de tot grotere diepte aanwezige puinlagen, zeker ook met oude wegverhardingen samenhangen.

Libau kan de aanbeveling van het onderzoeksbureau slechts ten dele onderschrijven:

- Libau onderschrijft de noodzaak voor het uitvoeren van archeologisch vervolgonderzoek in de zone met de boringen 15 t/m 17. Ten westen van boring 15 bestaat kans op resten van een galgenveldje. Verder kunnen resten van oude wegoopbouw en eventueel ook kadeversterking en dergelijke aan het Temmaar aanwezig zijn. Dit vervolgonderzoek kan als proefsleuvenonderzoek direct voorafgaand aan de civieltechnische werkzaamheden worden uitgevoerd. Ook een archeologische begeleiding tijdens de civieltechnische werkzaamheden is een optie.
- Het uitvoeren van proefsleuvenonderzoek in de zone van boring 11 t/m 13 kan komen te vervallen. Er zijn hier geen aanwijzingen voor bewoningsresten aangetroffen en het galgenveld wordt bij boring 15 verwacht.
- Het uitvoeren van karterend booronderzoek in de zones van boringen 5 t/m 7 en 9-10 is alleen noodzakelijk indien de hier verwachte vondsten en sporen bedreigd worden door de aanleg van het wegtracé. Dit moet nog blijken. De exacte diepte en omvang van bodemingrepen is momenteel nog niet bekend. De kansrijke zone van boringen 9 en 10 is vrij ondiep onder maaiveld aanwezig en overlapt waarschijnlijk met de aan te leggen tunnel. De sporen in boringen 5 en 7 liggen dieper. Pas nadat de exacte bodemingrepen bekend zijn is duidelijk of het karterend booronderzoek in deze zones noodzakelijk is.

Ik hoop u met bovenstaand advies voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Coördinator archeologie Libau